

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Paikallinen teksti

Rehtori johtaa koulun toimintakulttuurin kehittämistä niin, että kaikki koulussa työskentelevät aikuiset, oppilaat sekä huoltajat ovat mukana koulun kehittämisessä ja toimintakulttuurin rakentumisessa. Yhteistyötä rakennetaan niin, että perusopetus muodostaa oppilaan koko koulupolun kattavan yhtenäisen toimintakulttuurin. Yhteistyön keskiössä on myönteinen, kannustava ja kunnioittava vuorovaikutus, joka välittyy koulussa työskentelevien aikuisten kautta oppilaille. Tiivistä ja arjessa näkyvää yhteistyötä tehdään niin koulun sisällä kuin oppilaan siirtyessä esiopetuksesta kouluun, kunnan sisällä koulusta toiseen tai perusopetuksesta toiselle asteelle. Siirtymävaiheissa toimitaan toimintamallien mukaisesti, jotka on kuvattu tarkemmin luvussa 7.8.

Koulussa työskentelevät aikuiset ylläpitävät ennakoitua, kiireetöntä ja hyväksyvää ilmapiiriä. Koulupäivän aikana syntyvät myönteiset kokemukset ja ilmapiiri tukevat oppilaiden kouluun kiinnittymistä ja hyvinvointia. Lisäksi ne lisäävät oppilaiden tunnetta siitä, että jokainen on merkityksellinen osa kouluyhteisöä. Oppilaiden osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet huomioidaan ikä- ja kehitystason mukaisesti esimerkiksi tuki- ja kummioppilastoiminnan sekä oppilaskuntaa edustavan hallituksen kautta.

Opettajat sekä koulun muu henkilökunta kehittävät aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan kouluttautumalla ja verkostoitumalla. Koulussa työskentelevät aikuiset jakavat omaa osaamistaan eteenpäin oman koulun tai koko kunnan sisällä, mikä mahdollistaa jo olemassa olevan osaamisen hyödyntämisen. Opettajat ja muu henkilökunta kiinnittävät huomiota vuorovaikutustaitoihin, oppilaantuntemukseen, oppimisen innon herättämiseen sekä motivointiin. Nämä ennaltaehkäisevät omalta osaltaan myös kouluun kiinnittymiseen liittyviä haasteita.

Huoltajat osallistuvat koulun toimintakulttuurin kehittämiseen muun muassa vanhempainyhdistysten sekä erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien kautta. Huoltajien osaamista huomioidaan lisäksi esimerkiksi teemapäivien, projektien ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa. Koulut tekevät myös kattavaa yhteistyötä kunnassa toimivien muiden toimijoiden, kuten kirjasto-, nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden kanssa.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Paikallinen teksti

Kouluissa huomioidaan ja autetaan oppilaita löytämään heidän vahvuutensa. Akateemisten ja oppimiseen liittyvien vahvuuksien lisäksi kiinnitetään huomiota myös oppilaiden luonteenvahvuuksiin ja tuetaan niiden kehittymistä. Opettajat hyödyntävät koulupäivän aikana erilaisia opetus- ja oppimismenetelmiä sekä toimivat opetuksessaan niin, että erilaiset oppijat voivat onnistua, osallistua ja oppia omalla tasollaan.

Koulussa työskentelevät aikuiset huomioivat oppilaita kohdatessaan, kasvattaessaan, ohjattaessaan ja opettaessaan koulunkäyntiin ja oppimiseen vaikuttavat taustatekijät. Aikuiset suhtautuvat oppilaisiin kunkin yksilöllinen tilanne huomioiden empaattisesti ja välittävästi, ja rakentavat sitä kautta kannustavaa ja ymmärtäväistä ilmapiiriä, jossa jokainen tulee kohdatuksi ainutlaatuisena yksilönä. Koulussa työskentelevät aikuiset toimivat oppilaille esimerkkeinä, ja heidän tapansa toimia välittyy oppilaille toimintakulttuurin periaatteiden mukaisina arvoina ja asenteina.

Kestävä kehitys ja elämäntapa on osa koulutyön arkea kaikissa kouluissa. Kouluissa kiinnitetään huomiota mm. kierrätykseen, ruokahävikkiin, sähkönkulutukseen ja ympäristökasvatukseen.

Toimintakulttuurin kehittämisen mahdolliset paikalliset painopisteet on kuvattu tarkemmin koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Toimintakulttuurin kehittämisen periaatteita arvioidaan esimerkiksi koulun henkilökunnalle, oppilaille ja huoltajille suunnatuilla kyselyillä sekä yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön ja oppilaskuntatoiminnan kautta.

4.2.1. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Ei paikallista tekstiä

4.2.2. Hyvinvointi ja turvallinen arki

Ei paikallista tekstiä

4.2.3. Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Ei paikallista tekstiä

4.2.4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Ei paikallista tekstiä

4.2.5. Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Ei paikallista tekstiä

4.2.6. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Ei paikallista tekstiä

4.2.7. Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Ei paikallista tekstiä

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1. Oppimisympäristöt

Paikallinen teksti

Oppimisympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti ja joustavasti, jotta ne mahdollistavat erilaiset oppimisen muodot. Tilojen käytön järjestelyssä ja suunnittelussa otetaan huomioon opetuksen ja oppimisen tarpeet. Tähän kiinnitetään erityistä huomiota uusia oppimisympäristöjä suunniteltaessa ja vanhoja kunnostettaessa.

Oppimisympäristönä käytetään myös lähiympäristöä, kuten ympäröivää luontoa, rakennuksia ja paikallisyhteisöä yleensä. Kansalliset ja kansainväliset hankkeet laajentavat omalta osaltaan oppimisympäristöä. Oppimisympäristön kehittämiseen osallistuvat oppilaat, koulun henkilökunta sekä huoltajat. Oppimisessa hyödynnetään erilaisia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja silloin, kun se on luontevaa ja tarkoituksenmukaista.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyö ja käytännön toteutus määritellään koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

4.3.2. Työtavat

Paikallinen teksti

Työtapojen tulee olla monipuolisia ja joustavia ja niiden tulee mahdollistaa oppimisen ilo ja onnistumisen kokemukset. Opettaja valitsee käyttämänsä työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen.

Työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyö ja käytännön toteutus määritellään koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Paikallinen teksti

Opetuksen eheyttäminen perustuu opettajien pedagogiseen arvioon ja osaamiseen siitä, miten eheyttämistä on tarkoituksenmukaista eri aiheiden ja teemojen osalta toteuttaa.

Koulu huolehtii lukuvuosisuunnitelmassaan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy lukuvuoden aikana vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus, jossa huomioidaan paikallisuus, ajankohtaisuus, laaja-alaiden taitojen kehittyminen, perusopetuksen arvoperusta sekä toimintakulttuurin kehittymistä ohjaavat periaatteet. Monialaisen

oppimiskokonaisuuden kesto vastaa tuntimäärältään vähintään oppilaiden yhden kouluviikon tuntimäärää.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmassa määritellään tarkemmin

- monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat, tavoitteet ja sisällöt sekä ajankohta,
- suunnitteluun liittyvä yhteistyö ja käytännöt,
- arviointikäytännöt sekä
- toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.